

БӨЛІМ: БАСТАУЫШ СЫНЫП

Есенин мен Мақатаев лирикасының ұқсастығыЖАРИЯЛАНДЫ
17.11.2021СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/110394/>

Қазақ поэзиясының дамуы мен қалыптасуына Есенин шығармашылығының ықпалы зор болды. Есенин мен Мұқағали Мақатаевтың тағдыры мен шығармашылығынан көп ұқсастықты кездестіруге болады. ХХ ғасырдың бірінші жартысында дүниеге келген Мұқағали ұлттық бастауды рухы мен тәніне сіңіріп, халқымыздың ақындық келбетінің өзіндік символы, ең сүйікті ақындарының біріне айналды. Кезінде қазақ жерін сараң, мейірімсіз жоңғарлардан қорғаған азаттық сүйгіш, асқақ таулар бір қолында қылыш, бір қолында домбыра ұстаған. Ал олардың асқақ әндері осы халық өмір сүрген ұлы Хан-Тәңіріге сәйкес келеді. Бұл жер әлемге көптеген тамаша атаулар берді; батырлар, ақындар, жазушылар, ғалымдар мен мемлекет қайраткерлері. Бірақ таланттары жомарт осы өлкенің алдында басын иуге М.Мақатаевтың аты ғана жетерлік еді.

Осы екі ғажайып ақынның өмірі мен шығармашылығын зерделей отырып, біз Есенин мен Мақатаев шығармашылығынан көп ортақ тұстарды кездестіреміз. Есенин мен Мақатаевты оқи отырып, суреткер жанының өмірбаянын оқисың, кейіпкердің уақыт ағымына қарай қимылын көресің. Осы екі ұлы таланттың шығармашылығында туған жер, махаббат, табиғат, жалғыздық тақырыптары маңызды орын алады.

Қос таланттың тағдыры да, басқа да көптеген дарынды тұлғалардың тағдыры өте аянышты болды. Екеуі де өмірдің, шығармашылықтың қайнаған шағында өмірден өтті: бірі толық емес 45 жаста, ал екіншісі 30 жаста. Қаншама жолды әлемге ұсынып үлгермеді? Бірақ олардың жасағандары бізде мәңгі қалады. Осыншама айбынды даңқ пен елге танылу туғанда олардың әрқайсысын ешкім болжамаған шығар. Өлеңді туған тіліндей, туған тілін өлең деп сүйген. Олардың өлеңдері, поэмалары, әңгімелері қарапайым түсінікті тілде жазылған, сондықтан қазақ пен орыс халқын жақсы көреді, құрметтейді, олар ақындардың барлық шығармаларын түсінеді.

Есенин мен Мақатаевтың поэзиясы бір, шығармалары өлмес. Мақатаев «Сергей Есенинге» деген тамаша лирикасында өз өмірін Есениндікіне ұқсайтынын айтады. Мақатаев бұл өлеңінде екеуінің де ауылдан келгенін, республиканың астаналарына оқуға кеткенін, екеуі де үй жануарларын, әсіресе иттерді жақсы көретінін, екеуі де өз тілін, туған жерін сүйетінін салыстырады. Есенин мен Мақатаевтың ұлы талант А.С.Пушкинге бастарын игенін де айта кеткен жөн. Екеуі де ол туралы орыс тағдырына айналған құдіретті сыйлық ретінде айтты.

Есенинде де, Мақатаевта да Отан тақырыбы, махаббат тақырыбы, табиғат тақырыбы үлкен орын алады. Рязань жері көгілдір алыстарымен, көгілдір көлімен Есениннің жүрегінде мәңгі қалды. Көгілдір жалюзилі аласа үй, қайыңдар шағылысқан ауылдың тоғаны, туған егістіктің мұңлы көлі, өзенге құлаған көк, жас қайыңның жасыл шаш үлгісі, және балалық шағында көрген суреттері оның Есениндік поэтикалық бейнелерінің әлеміне айналды, оның санасына мәңгілік еніп кетті. Есенин мен Мақатаев Константиново мен Қарасаздың туған кеңістігін дәріптейді. Ұлы даланың туған жері. Олардың лирикасының ерекшелігі – адамның табиғатпен, оның өсімдіктері мен фаунасымен

сезімін жеткізуінде. Ақындардың табиғаты өмір сүреді, қозғалады, тыңдайды, армандайды.

Туған жерге деген сүйіспеншілік сезімі ақындардың санасында әйелге деген жеңіл де поэтикалық бейнемен, анаға, апаға, отбасына, достарына деген сезіммен астасып жатады. Анаға деген махаббат тақырыбы, бұл Мақтаев пен Есениннің басты тақырыбы. «Письмо к матери», «Анама хат» сияқты шығармалар. Есенин мен Мақтаевтың анаға арнаған өлеңдерінің тәрбиелік мәні зор. Олардың өлеңдерін оқи отырып, ананы көбірек сүйуге, оларды түсінуге, құрметтеуге үйренеміз. Ақындар шығармашылығында ана, апа, қыз бейнесі үлкен орын алды. Есенин мен Мақтаев үшін ана мен әйел ең қасиеттінің, шыншылдықтың, адамгершілік тазалықтың, адалдықтың тұлғасы.

Есенин Кавказға соңғы сапарында өзі қатты ғашық болған ұстаз Шағандухт Нерсесқызы Тальянмен танысады. «Персидские мотивы» циклінің ең жақсы өлеңдерінің бірі оған арналған. «Шаганэ ты моя , Шаганэ». Мақтаев ғажайып поэзияны өмірдің қиын сәттерінде түсініп, қолдаған сүйікті досы Фарида Оңғарсыноваға арнады.

Есенин мен Мақтаев шығармашылығында Отан, табиғат, ана, әйел туралы өлеңдер мен жырлардың тәрбиелік мәні зор. Ақындардың өмірі мен шығармашылық өмірбаянында ортақ нәрсе көп. Әрқайсысы әр нәрсенің соңын болжағандай бүгінгі күнмен қоштасып, нәтиже береді. Ақындар өз шығармаларында жанды, түрлі-түсті детальдар жоғалатын жалпы жоспарлардан аулақ болып, көп нәрсені көруге, түсінуге мүмкіндік беретін өмірдің кішкентай тамшыларын жақыннан көрсетуді жөн көреді. Шығармаларды оқи отырып, біз балаларды өз Отанын сүйуге, қорғауға, табиғатты сүйуге, әйелдерді сүйуге үйретеміз. Ақындардың шығармаларынан бүгінгі мен болашағын көреміз.

Автор: Амангелді Темірлан Ерланұлы, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-нің физика-техникалық факультетінің магистранты.

Жетекші: Жанатаев Данат Жанатайұлы, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-нің философия кафедрасының доценті, философия ғылымдарының кандидаты.

КМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.